

Viggo Hørups grundlovstale

Taler

Viggo Hørup
Medlem af Folketinget

Dato

5. juni 1884

Sted

Frederiksberg, København

Omstændigheder

Talen blev holdt ved de Liberales grundlovsfest.

Friheden – splitter den ikke Folket? Politiken – sprænger den ikke Landet? Vil alt dette Røre ikke ende med Samfundets Omvæltning? Sikkert vil det. Det er netop dér, det vil ende. For det er Frihedens Sag at føde Tanker og Vilje i et Folk, det er Politikens Sag at samle de mange Viljer om en fælles Tanke, for at give den Sejrens Magt, men Maalet, hvortil det hele stunder, er altid Samfundets Omvæltning – fra det ringere til det bedre, fra Uret til Ret, fra Ret til større Ret, fra gammelt til nyt.

Der er Folk, som ikke tror dette, konservative Folk, der Aarhundrede efter Aarhundrede bygger deres Samfund paa de samme Støtter. Kina er et saadant Land. Der er Kinesere andre Steder end i Kina. Hvert Land har sine. Paa denne Festdag vil vi dog om vore Konservative alene mindes, at de er vore Landsmænd. Naar de dyrker deres Guder inde i de Templer og Pagoder, hvor de ofrer til Samfundets Frelse, saa ved vi, at Samfundets Udvikling ogsaa kommer dem til Gode, for ligesom Jorden gaar rundt baade med Stilstandsfolk og Fremskridtsmænd, saaledes skrider Tiden sit Maal i Møde, medtagende ogsaa dem, der stritter imod.

Hvilke er da Tidens Veje i vort Fædreland?

Der er Tider, hvor det vokser i Højden, aristokratiske Tider, hvor det gror alene i Toppen, hvor al Nationens Ævne synes samlet i enkelte udmærkede Individider, der ligesom tænker og lever paa alles Vegne, medens Resten er Masse, almueagtig, udeltagende Masse. Men saa er der Tider igen, hvor det vokser i Bredden, hvor Folkets Tanker og Vilje siver gennem nye Lag, sænker sig med sin Grøde i Folkets Masse og forvandler Almue til Borgere.

Vort Land staar i en saadan Tid.

Den næste Slægt vil ikke hos os søge mærkelige Forbilleder paa ukendt Vilje, paa uhørte Tanker. De Store – tag dem i hvilken Lejr De vil – er saapas af Middelhøjde; man kan være i Stue med dem uden at føle sig trykket til Jorden. Ingen enkelt rager saaledes frem, at han vil blive savnet dybt og længe. Vi har fra Slottet til Hytten ingen Vakancer at frygte, som det vil være uoverkommeligt at besætte. Men en Ting har vi, en Ting giver vi i Arv til den næste Slægt: en offentlig Mening, der arbejder lige til Bunden af Folket, en almen Drøftelse af Fædrelandets Anliggender, der tager enhver Mand med og gør hver enkelt til Medejer af Folkets Tanker, til Lodtager i Folkets Vilje. Hvor den forrige Slægt efterlod os Spidsborgere, der giver vi den næste Slægt Borgere at arbejde med. Det er Strømmen, der med hastige Pulsslæg gaar fra Hjærtet til Samfundets fineste Aarer, der er Livet i vor Tid. Kald det saa, hvad De vil, kald det Folkets Aand, kald det Tidens Krav, kald det Demokratiets Fremskridt – der er en Magt i dette, som bærer den, der tror paa det, og der er tilsidst ingen bærende Magt i Landet uden denne.

Vi er et lille Land. En Husmand er anderledes karrig paa Jord end en Godsejer. Vi er et Husmandsfolk, karrigt paa Jord. Om Fæstninger bliver vi ikke enige, men vi er blevne enige om at bygge mægtige Volde ud i Vesterhavet for at strides med Søen om en Strimmel af vort Fædrelands Jord, vi er blevne enige om at trække Skove op over de jyske Heder, som vil skygge for den næste Slægt; Ploven og Spaden sætter sit realistiske Spor paa Steder, hvor vore Fædre havde Raad til romantiske Overdrev, fantastiske Vildnis. Men er et lille Folk karrigt paa Jord, karrigere endnu er det paa Mænd. Har vi ikke Raad til at holde Heder og Overdrev, langt mindre har vi Raad til at holde døde Pletter i vort Folk, hvor intet trives uden gammel Fordom og gammel Overtro, gammel Myndighed og gammel Frygt, langt mindre har vi Raad til at holde sure Huller i vort Folk, hvor det bobler med dum Beundring for dem, der ikke fortjener det – begge Dele lige foragteligt. Et lille Folks Løsen maa være: nu er ingen tilovers, vi har Brug for alle. Dersom de Store ikke ser det, saa forstaas det af de Smaa. Da ingen kaldte paa dem, mødte de selv: først Bønderne. «Aa, Bonde, bliv Du ved din Plov». Saa Arbejderne. «Nej, pas Du Hammer og Høvl, Skomager bliv ved din Læst». Tilsidst Købmænd og Studenter. «Kære, gaa dog ikke fra Butiken; unge Ven, forlad ikke dine Bøger, det er nok, at Professorerne er borte.» Og jo mere de tyssede jo stærkere trængte de paa. Det er Friheden, der spreder Tanker og Vilje over Landet og forvandler et Almuesfolk til et Folk af tænkende og villende

Mænd.

Der er dem, der tror, at al Ting visner her i Landet, at der intet sker, fordi Ministeriet er det samme eller fordi Lovene er de samme. Jeg staar her mellem 20,000 Mennesker, som for et Par Aar siden rolig vilde være blevne hjemme, og jeg vidner, at det grødes i vort Folk, at Borgersindet vokser, saa selv en tunghør maa kunne høre det gro. At et Ministerium falder, det er kun et Symbol, ligesom det er et Symbol, at Flaget falder paa en erobret Fæstning. Belejringen og Stormen ligger forud, Arbejdet ligger forud, der skaber den offentlige Mening, som skal bære den næste Tid. Det er ikke Love, der skaber Folk, lige saa lidt som Klæder. Men naar et Folk har gjort et Skridt fremad, saa lægger det Love under sig for at vinde Fodfæste til det næste Skridt. Naar en Dreng er vokset gennem de gamle Klæder, faar han ny, men det er Væksten, der er Sagen, ikke Klæderne.

Lad os derfor ikke græde over, at det gaar for langsomt. Jeg saá de fleste Taarer der, hvor der var den mindste Fart. Selvom de fineste Diplomater gik i Komite nu for i en Hast at bringe os det hele i Orden, vilde jeg dog sige: Kære Diplomater, medens I slider Luven af det grønne Bord, gaar Tiden sin Gang og Naturen sin, og naar et Folk er færdigt, saa giver det sig den Orden, det behøver, og lader Diplomaterne skrive under til Vitterlighed.

Det hændte en Gang, at Foraaret kom for sent. De bedste Forstmænd traadte sammen for at udtænke passende Midler til at gøre Skoven grøn. De tænkte hele Dagen og Natten med. Saa om Morgenen stod Solen op og Skoven sprang ud. «Der traf vi Kuløren», sagde Forstmændene, «saadan vedtager vi det», og saa sluttede de Protokollen. I vort Land, Dag for Dag, stiger Safterne fra Roden til Toppen. Naar vi har spekuleret os træt paa, hvordan det skal være, om det skal være Højre eller Venstre, moderat eller radikalt, Absolutisme eller Parlamentarisme, og Dagen er gaaet og Natten trukket forbi, saa i Morgen staar Solen op og skinner over det danske Demokrati, og saa siger vi alle: «Der er Kuløren, saadan vedtager vi det,» og vi forstaar, at Omvæltningen er kommen, at den er kommen som Foraaret kommer, som Skoven kommer, fordi Naturen er stærkere end alle Indvendinger, og fordi menneskelig. Bagvendthed dog kun til en vis Grad evner at forvrænge Livets egne Veje.

Saa bygger vi vor Fremtid, ikke paa Diplomater og Jurister, heller ikke paa Tronen og Alteret, men vor borgerlige Fremtid bygger vi paa Borgersindet i vort

Folk, paa den offentlige Mening som alene kan og skal bære den. Man kan haane den offentlige Mening, foragte den og træde den under Fødder, men den offentlige Mening sejrer tilsidst. Den breder sig i videre og videre Ringe, den bryder stærkere og stærkere paa og den bryder altid igennem. Den, der slaar til Landets offentlige Mening, han slaar til hundrede Sider paa en Gang, og fra hundrede Sider paa en Gang giver vi ham Slaget tilbage, indtil Folkets Vilje atter er bleven Landets Lov.

Naar vi paa vor Frihedsdag bringer Fædrelandet vor Hyldest, saa bringer vi den som frie Mænd. Men en fri Mand elsker sit Fædreland, ikke med fede Ord og vaade øjne, men ved at forstaa Folket og dets Krav og ved at stille al den Lidenskab, han ejer, til Fædrelandets Tjeneste, om det dog maatte lykkes at bringe det et Skridt frem. Naar vi har sunget i Dag, vil vi arbejde i Morgen. Disse fredelige Horn vil næppe have sluttet den sidste Fanfare, førend Signalet lyder, der kalder alle Mand til Værn om den dyreste af vore Rettigheder, den almindelige Valgret, den Ret som vi værner idet vi udøver den. Der vil vi mødes. Mit Leve for Fædrelandet skal være et Leve for, at den offentlige Mening maa hævde sin Myndighed, med Lovens stille Magt, saa længe man bøjer sig for Loven, men med et ærekært Folks ubøjelige Vilje, naar man med List eller Vold vil bryde Hegnet og nægte Folket dets retmæssige Krav paa Fremskridt og Udvikling.

Staaende, som vi staar, ved Skellet mellem gamle Tider og nye, lad os ønske, at den nye Tid maa sone den gamles Synder og øge Landets borgerlige Hæder og Lykke. Saaledes raaber vi: Fædrelandet leve!

Kilde

Nielsen, Vilhelm, Edvard Brandes og Peter Nansen (1904): V. Hørup i skrift og tale. Udvalgte artikler og taler, Bind I-III. København: Gyldendal.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/viggo-hoerups-tale-ved-de-liberales-grundlovsfest-d-5-juni-1884>